

Vastaan Päivän Byrokraatin levittämiin väitteisiin ja pyydän, että tämä vastineeni julkaistaan viipymättä sekä PB:n blogisivustolla, omana postauksenaan PB:n Facebook-sivulla sekä Twitterin välityksellä mitään siitä muuttamatta – kuten sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain 3 luvun 8 § edellyttää. Vastineeseen on liitetty kuva, joka julkaistakoon vastineeni yhteydessä.

RIKU RANTALAN VASTINE PÄIVÄN BYROKRAATILLE 15.12.2016

Jos Päivän Byrokraatti ei ole valemedia, miksi se toimii kuten valemedia?

Päivän Byrokraatti -sivusto (PB) ja sen julkaisija ovat äskettäin ilmoittaneet, etteivät ”halua rikkoa minkään maan lakia tai olla sen suhteen edes epäselvällä harmaalla alueella”. Samoin PB on ilmoittanut tulleen merkittäväksi osaksi Suomessa käytävää poliittista ja yhteiskunnallista keskustelua, ja nimittäneensä päätoimittajan lisäämään toimituksellista vastuuta.

Jos PB ei mielestään ole valemedia, se voisi tämän uudistumisensa yhteydessä lakata toimimasta kuin valemedia.

Tässä on valemedian toimintamalli: hankitaan valheellisilla, tunteita kuohuttavilla ”uutisilla” näkyvyyttä omalle agendalle sosiaalisessa mediassa.

Juuri näin PB toimi välittäessään verkkosivuillaan, Facebookissa ja Twitterissä minua ja Startup Refugees -hyväntekeväisyysjärjestöä loukkaavan uutisen 3.12.2016: ”150 000 EUROLLA SAATIIN... KAARNALAIVA”

Tätä valeuutista ja sitä seuranneita uusia, loukkaavia ja virheellisiä viestejä PB levitti laajalti ja niitä siteerattiin sosiaalisessa mediassa ja keskustelupalstoilla siten, että PB:n valeuutisia pidettiin totuudenmukaisina.

Kun valemedian virheet paljastetaan, valemedia ei suoraselkaisesti oikaise niitä ja poista levinneitä, valheellisia viestejään – ei tietenkään, koska niiden leviämisestä on valemedialle monenlaista hyötyä. Sen sijaan valemedia ryhtyy puhumaan aiheen vierestä väittämällä, että sitä kohtaan hyökätään ”väärin mielipiteiden” vuoksi.

Valemedia saivartelelee, hyökkää ja yrittää naamioitua parodiaksi tai satiiriksi. Valemedia ilmoittaa olevansa uskottava media kriittisine mielipiteineen, mutta jos sitä vaaditaan vastuuseen, onkin kysymyksessä yksityinen blogi tai ”harrastus”, jota viestinnän lait ja säännöt eivät muka koske.

Päivän Byrokraatin toiminta viime viikolta alkaen täyttää kirkkaasti valemedian määritelmän – vaikka sivustolla olisi aiemmin omia ansioitaan kenties ollutkin. Tämä PB:n olisi korkea aika myöntää.

Mikään perinteinen nk. vihasivusto PB ei tietenkään ole, enkä ole niin koskaan väittänytäkään. Mutta valemedialle tyypillisesti se on kuitenkin kiistatta lietsonut vihapuheita, solvauksia ja täysin virheellisten käsitysten leviämistä. Tämän voi kuka tahansa todeta tutkimalla PB:n ”uutisen” leviämistä verkossa, alkaen PB:n omien sivujen kommenttikentästä.

Tämä on olennaista: Jos PB:n levittämät valheelliset väitteet olisi esitetty minkä tahansa muun kuin valemedian julkaisussa, olisi selvää, että jutun kirjoittanut toimittaja ja vastaava päätoimittaja olisivat joutuneet kantamaan vastuunsa, myöntämään virheensä, poistamaan virheelliset uutisensa – ja heidät olisi saatu myös rikosoikeudelliseen vastuuseen kunnianloukkauksesta.

Mikään oikea media ei olisi edes voinut päätyä laatimaan ”150 000 eurolla saatiin... kaarnalaiva” -uutista, sillä aivan alkeellisimmassakin journalismissa eräät asiat ovat päivänselviä: tiedot on tarkistettava, jutun kohdetta on kuultava – ja kohteelle on varattava mahdollisuus lausua oma kantansa etenkin silloin, kun kohdetta arvostellaan voimakkaasti.

Mitään tästä median perustöistä PB ei ole tehnyt, vaan toimii kuten valemedia. PB on itsekin myöntänyt tehneensä uutisen ”internetissä olleiden tietojen mukaan”. Luoja Suomea varjelkoon tällaisen toiminnan yleistymiseltä!

Sananvapauden kannalta on vaarallista, että nykytodellisuudessa Suomessa on merkittävänkin suuren yleisön saatavilla kaksi mediaa: toinen, joka pyrkii noudattamaan lakeja ja journalistin ohjeita ja toinen, joka voi nimettömänä laukoa sosiaalisen median avulla mitä tahansa valheita – vailla vastuuta tai pätevyyttä.

Minua tai Startup Refugees -verkostoa saa kernaasti kritisoida aivan vapaasti. Mutta vahingoittavien valheiden levittäminen ja kritiikin esittäminen ovat kaksi eri asiaa: vain ensimmäinen niistä on rikos.

Ymmärrän hyvin niitä PB:n vanhoja lukijoita, jotka ovat hämmentyneet – ja niitäkin, jotka ovat vaatineet kiivaasti minulta vastauksia kysymyksiin Startup Refugees -verkoston toiminnasta. Löydätte kysymyksiin vastaukset tästä osoitteesta: www.startuprefugees.com/faq

Olen erittäin ylpeä Startup Refugeesin toiminnasta: se pyrkii myös purkamaan byrokratian aiheuttamia esteitä pakolaiskriisin aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi siellä, missä valtio ei kykene ongelmiin ratkaisua tarjoamaan. Toiminta on läpinäkyvää ja se perustuu aivan olennaisesti vapaaehtoisten, isänmaallisten suomalaisten yksityishenkilöiden ja yritysten työhön ja tukeen.

Väännän seuraavaksi rautalangasta, miten monella tapaa väärin PB on toiminut tässä asiassa. Kiitän tähän saakka lukeneita ja totean, että yllä olevaa asiaa ei muuksi vääntelemällä, jankkaamalla tai saivartelemalla saa, vaikka PB niin on nyt näyttänyt toimivankin.

Ne sadat ihmiset, jotka ovat jakaneet PB:n virheellisiä uutisia, voivat osoittaa nyt selkärankaisuutensa jakamalla tämän vastineen. Kiitän siitä jo etukäteen.

Seuraava osio on tarkoitettu tiedoksi ja keskustelun pohjaksi niille, joita median pelisäännöt laajemmin – tai tämä tapaus jostakin syystä – kiinnostavat. Olen laatinut sen parikymmentä vuotta hankkimani media-alan kokemuksen (joka sisältää myös laajalti rikos- ja oikeusjournalismia) ja konsultoituani sekä sananvapausasioihin että rikoslakiin erikoistuneita asianajajia.

PB on syylistynyt kunnianloukkaukseen

Päivän Byrokraatti (PB) on 3.12.2016 alkaen ja toistuvasti levittänyt Facebookissa, Twitterissä ja verkkosivustollaan valheellisia tietoja ja vihjauksia sekä minusta että koko Startup Refugees -verkostosta. Valheet on levitetty siten, että teot ovat olleet omiaan aiheuttamaan vahinkoa ja kärsimystä loukatulle. Valheelliset tiedot ja vihjaukset ovat tulleet laajan henkilöpiiriin tietoon. Lisäksi PB on valheellisilla tiedoilla ja vihjaisuillaan onnistunut lietsomaan vihapuhetta sosiaalisessa mediassa.

PB on useita kertoja esittänyt täysin perätöntä ja valheellista väittämää, että perustamani turvapaikanhakijoiden yrittäjyyttä ja työllistymistä edistävä Startup Refugees -hyväntekeväisyysjärjestö olisi saanut 150 000 euroa verorahoja, jolla on saatu aikaiseksi kaarnavene.

Väitteet levisivät laajalle ja aiheuttivat vihapuheiden ja -viestien tulvan. Koska muutamaan kaarnalaivaan ei voi saada uppoamaan 150 000:tä euroa, monet tulkitsivat PB:n väitettä siten, että minä, toinen perustaja Tunna Milonoff tai yhtiömme olisimme myös itse saaneet rahallista hyötyä asiasta.

Yli viikon kuluttuakaan PB ei ole katsonut aiheelliseksi poistaa asiattomia kommentteja tai muutenkaan hillitä sosiaalisessa mediassa riehuvaa keskustelua. Jälkeenpäin PB on väittänyt, että kyseessä oli vain ikävä väärinkäsitys ja valheelliset väitteet korjattiin heti. Sekään ei pidä paikkaansa.

Heti kun havahduimme leviäviin valeutisiin, aloimme kumoamaan virheellisiä väitteitä. Päivän Byrokraatin lukijat toivat faktamme PB:n tietoon, mutta PB vastasi väittämällä minua edelleen valehtelijaksi ja levitti sosiaalisessa mediassa kuvaa, josta ilmeni, että Startup Refugees –hyväntekeväisyysjärjestölle oli myönnetty 150 000 euron tuki.

Vasta kun olimme lähettäneet PB:lle yksityisviestin josta selvisi, että em. Suomi 100 -ohjelman 150 000 euron tuki onkin myönnetty vuodelle 2017 eikä sitä ole edes maksettu, PB lopulta myönsi, ettei kaarnalaivoja ole voitu rahoittaa kyseisellä rahalla.

Pyysimme oikaisemaan ja poistamaan virheet, mihin PB reagoi tuntikausia myöhemmin lisäämällä yhteen valeutiseensa ja blogimerkintäänsä EDIT-merkinnän – tosin pilkallisen kommentin kera.

Kyseessä ei siis ollut sananvapausslain 9 §:n tarkoittama oikaisu: valheellisia väittämiä ei oikaistu eikä poistettu kotisivuilta, Twitteristä tai Facebookista välittömästi ja asianmukaisesti. Lisäksi ”oikaisua” seurasivat uudet valheelliset väittämät ja vihjaukset.

PB jatkoi valheellisten väitteiden levittämistä toteamalla, että verorahoin toimivat julkiset tahot olisivat joka tapauksessa rahoittaneet Riku Rantalan kaarnaveneet. Samalla PB toistuvasti vihjaili, että rahoituksessa on jotain hämärää.

Lisäksi PB näyttävästi päivitteli, etten vastaa rahoitukseen liittyviin epäselvyyksiin, vaikkei PB henkilökohtaisesti ollut kertaakaan yhteydessä minuun tai Startup Refugees -järjestössä työskenteleviin ihmisiin. Sosiaalisessa mediassa julkaistut julkiset päivitykset eivät ole asianmukaisia yhteydenottoja.

PB on toiminut sananvapauslain vastaisesti

PB on myös vedonnut antaneensa minulle vastinmahdollisuuden. Tämäkään ei pidä paikkaansa, jos vastinmahdollisuudella tarkoitetaan sananvapauslain 8 §:n vastinetta – siis sellaista vastinetta, jonka jokainen aito media joutuu julkaisemaan. Sen sijaan PB antoi minun kommentoida asiaa Päivän Byrokraatin Facebook -sivujensa viestiketjun kommenttikenttään. Tässäkin kommentissani muun muassa pyysin poistamaan valheelliset väitteet, mitä PB ei kuitenkaan tehnyt.

(Jos PB nyt julkaisee tämän vastineeni sitä muuttamatta, on PB toki vastineoikeudeni täyttänyt.)

PB:n julkaisija ei ole esiintynyt mediassa lainkaan omalla nimellään, vaan kirjoittaa anonyymisti. Tämäkin on valemedian tunnusmerkki, sillä nimimerkin suoja edellyttää, että joku vastaa nimimerkin sanoista. Vastuu hillitsee levittämästä älyttömyyksiä.

PB:llä ei myöskään ollut valheellisten väitteiden levittämisen aikaan vastaavaa toimittajaa. Kuvaavaa on, että PB nimitti ”päätoimittajan” sen jälkeen, kun PB:lle Twitter-keskustelussa paremmin medialainsäädäntöä tuntevat henkilöt kertoivat, että lain mukaan sellainen tulisi PB:llä olla. Lisäksi erittäin kyseenalaista on se, että päätoimittajaksi nimettiin henkilö, joka ei edes asu Suomessa – en ole ainut, jolle on tullut mieleen termi bulvaani.

PB on jatkanut valemedian toimintatapoja

Myös tässä asiassa Päivän Byrokraatti on toiminut klassisena esimerkkinä valemediasta: hän ei ennen valheiden kirjoittamistaan ole pyrkinytkään selvittämään totuutta asiassa.

PB ei ole ollut ennen valheellisten väitteidensä julkaisemista yhteydessä minuun tai Startup Refugees -järjestössä työskenteleviin henkilöihin. PB ei myöskään ole ollut yhteydessä niihin tahoihin, joiden hän on valheellisesti väittänyt rahoittaneensa kaarnaveneprojektia. Tekstien perusteella hänellä olisi ollut halutessaan kykyä selvittää asian taustoja. Tästä voi päätellä, että PB on alun pitäenkin tiennyt ja pitänyt ainakin todennäköisenä, ettei väite pidä paikkaansa.

Tosiasiassa Startup Refugees toimii vapaaehtoistyön ja lahjoitusten turvin. Startup Refugees ei ole saanut verovaroin rahoitetuilta julkisilta yhteistyökumppaneista rahoitusta lainkaan. Minä tai tuotantoyhtiöni eivät ole vastaanottaneet euroakaan lahjoituksista. Tuen Startup Refugeesin toimintaa antamalla muun muassa aikaani ja osaamistani veloituksetta. Yksityiskohtainen selvitys hyväntekeväisyysjärjestön toiminnasta ja rahoituksesta löytyy tästä osoitteesta: www.startuprefugees.com/faq

Kaiken muun lisäksi PB on jatkanut asian käsittelyä julkisuudessa. Vaikka hän ei enää suoranaisia valheellisia väitteitä teekään, hän puolustaa ”kritiikkiään” ja yrittää hämmentää lukijaa sekoittamalla asian faktat.

Helsingin Uutisille antamassaan haastattelussa hän muun muassa toteaa, että: ”Onko väliä, onko hanke saanut rahaa vuodelle 2016 vai 2017? Kyse on siitä, että tämä voidaan kyseenalaistaa” ja ”Startup Refugees -verkostossa ovat mukana julkiselta sektorilta muun muassa sisäministeriö, maahanmuuttovirasto, te-toimistot, Yle, Sitra, Lauttasaaren seurakunta, Metsälän vastaanotokeskus, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Laurea ammattikorkeakoulu ja Aalto Start-up Center. Nämä toimivat kaikki verovaroilla.

Millä tapaa nämä voivat tukea Startup Refugees -projektia, jos todella euroakaan verovaroja ei ole käytetty?”

Vuodella ei luonnollisestikaan ole väliä. Kysymys on siitä, onko 150 000 euroa käytetty kaarnalaivojen vuolemiseen – vai tullaanko rahat tulevaisuudessa käyttämään koordinaattoreiden palkkaamiseen ja muuhun suunnitelmalliseen, läpinäkyvään ja tavoitteelliseen toimintaan, jonka tarkoituksena on saada tänne saapuneet ihmiset työllistymään ja yrittämään jo turvapaikanhakuvaiheessa, ennen pitkää ja passivoivaa hakumenettelyn päättymistä.

On myös täysin eri asia, ovatko verorahoitteisesti toimivat julkiset yhteistyökumppanit rahoittaneet ”kaarnalaivaprojektia” vai käyttäkö virkamies työaikaansa tehdäkseen yhteistyötä oman hallinnonalansa hyväntekeväisyysjärjestön kanssa. Siitä inttäminen alkaa jo olla todellista hiusten halkomista. Rahaa ei ole tullut ja sillä sipuli.

Faktoihin perustuvaa kritiikkiä voi toki esittää. Ne tuskin olisivat kuitenkaan saaneet aikaiseksi somemyrskyä, vahinkoa ja kymmeniä turhia työtunteja.

Siinä mielessä Päivän Byrokraatti on todella nimensä veroinen: tietämättömyydellä, saivartelulla ja jankkaamisella byrokraatit voivat todella aiheuttaa yrittäjälle kohtuuttoman ja ansaitsemattoman taakan!

Lopuksi: minä ja Päivän Byrokraatti

Nyt Päivän Byrokraatilla näyttää nousseen halu esiintyä myös uskottavana mediana, jolla esimerkiksi on päätoimittaja. Onnea yritykseen, jos se on vilpittön.

Toisin oli, kun yritin ottaa PB-julkaisijaan itse yhteyttä ja selvittää asiaa. Olin luonnollisesti huolissani sekä itsestäni että niistä 500:sta Startup Refugees -verkoston jäsenestä, joista levitetään valheita, vaikka he toimivat rohkeasti ja epäitsekäästi yhteiskuntaamme kohdanneen haasteen ratkaisemiseksi.

Vaikka pyysin aluksi kohteliaasti, PB ei asianmukaisesti korjannut valheitaan. Kun tämä kävi ilmi, soitin PB:n julkaisijalle (selvitettyäni hänen henkilöllisyytensä), mutta hän kieltäytyi keskustelemasta kanssani lainkaan.

Seuraavaksi yritin lähettää hänelle yksityisviestejä, joihin ei vastattu. Viesteissä yritin tehdä selväksi, että kyse on vakavasta asiasta: rikoksesta. Olin myös yhteydessä tuntemaani PB:n kollegaani saadakseni lisäselvitystä asiaan ja tehdäkseni selväksi, että PB:n toiminnalla voi olla vakaviakin seurauksia – mutta en missään vaiheessa paljastanut PB:n henkilöllisyyttä kenellekään tai edes uhannut sitä paljastaa. Päin vastoin ilmoitin PB:n kollegalle, että pyrin selvittämään asian kahden kesken PB:n kanssa.

Väännetään tämäkin vielä rautalangasta: en ole missään vaiheessa ns. doxannut eli jakanut PB:n henkilöllisyyttä luvottomasti julkisuuteen. Varmasti jokainen, josta on tahallaan ja laajalle levitetty valheellisia ja loukkaavia väitteitä, on kiinnostunut selvittämään kuka näin on tehnyt.

Kirjoitin Helsingin Sanomiin matkakolumnin, jossa käsittelin aihetta viiden virkkeen verran. En paljastanut PB-julkaisijan henkilöllisyyttä saati yhtiötä, jossa hän työskentelee. Sen sijaan toin esille henkilökohtaisen esimerkkitapauksen vakavasta uhasta terveelle

kansalaiskeskustelulle ja koko suomalaiselle, sananvapaudesta maailman kärkeä edustavalle medialle: valeutisten myrkyllisen klikkihuorauksen.

Tämän jälkeen PB päätti itse ilmoittaa, että kolumnissani mainittu sivusto on Päivän Byrokraatti – ja syytti minua uhkailusta, painostuksesta ja solvaamisesta. Anonyymin nimimerkin arvostelu ei voi olla solvaamista, enkä myöskään ole ketään uhkaillut.

Ymmärrän, että kriittisten äänten niputtaminen vihapuheeksi on väärin. En ole niin tehnyt enkä tee.

Se on kuitenkin selvää, että PB on lietsonut vihapuhetta toimiessaan valemedian tavoin. Se vastuu PB:n on tekemisistään kannettava.

Olen saanut PB:n valeutisten takia kuulla sen verran runsaasti solvauksia, vihaviestejä ja syyttelyjä, että uskoni monien suomalaisten medialukutaitoon ja sosiaalisen median tulevaisuuteen on ollut koetuksella.

Helpommalla olisin ehkä päässyt, jos olisin vain antanut valheiden jatkaa kiertämistään. Mutten voinut: PB on esimerkki vakavasta, laajemmasta yhteiskunnallisesta ongelmasta, jota on yritettävä torjua ja suitsia.

Toivon, että PB lakkaa toimimasta kuten valemedia. Siihen voi olla edellytyksiä. Muuten sivuston nimen voi suoraan vaihtaa Perättömien Väitteiden Byrokraatiksi (PVB).

Odotan edelleen PB:n yhteydenottoa. Siihen saakka keskustelu olkoon mediakriittistä ja vaikka mitä kriittistä, kunhan ei vastuutonta paskapuhetta.

Jatkakaa!